

Patvirtinta Odontologijos fakulteto Taryboje
2021 m. gegužės 28 d. protokolo Nr. 25-20/21

**LSMU MA ODONTOLOGIJOS FAKULTETO ODONTOLOGIJOS
VIENTISŪJŲ STUDIJŲ PROGRAMOS STUDENTO SAVARANKIŠKO DARBO
– REFERATO RAŠYMO IR VERTINIMO METODIKA**

Kaunas 2021

Studento savarankiškas darbas – svarbi universitetinių studijų dalis. Referatas – savarankiškas studijų darbas, skirtas išsamiai nagrinėti konkrečią teorinę temą (klausimą). Rašant referatą, siekiama ugdyti studentų gebėjimus sukaupti pasirinkta tema informaciją, ją analizuoti, sisteminti ir apibendrinti. Medicinos ir odontologijos studijų studentai, rašydami referatus, turi susiformuoti įgūdžius identifikuoti mokslines problemas. Referate nagrinėjama tam tikra tema (klausimas), remiantis įvairiais literatūros šaltiniais. Rašant referatą naudojama dalykinė ir mokslinė literatūra, teisės aktai, statistiniai duomenys.

REFERATO TIKSLAS

Referatas ir jo gynimas turi apibendrinta forma parodyti:

1. bendrą studento teorinių žinių lygį, t. y. dalykinę erudiciją;
2. sugebėjimą įsigilinti į nagrinėjamą temą teoriniu aspektu, t. y. teorinį pasirengimą;
3. sugebėjimą pasirinkti temą atitinkančius duomenų rinkimo metodus ir sukaupti reikiamą kiekį informacijos, t. y. metodologinį pasirengimą;
4. sugebėjimą tinkamai analizuoti surinktą medžiagą ir pasiūlyti pasirinktos problemos sprendimo būdus, integruojant teorinius modelius bei praktinę informaciją;
5. sugebėjimą darbo idėją pagrįsti.

REFERATO TEMA

Referato temą studentui nurodo dalyką dėstantis dėstytojas. Tam tikrais atvejais studentai gali patys siūlyti temos formuluotes, tačiau turi derinti su dėstytoju ir gauti jo pritarimą.

Taigi temos gali būti labai įvairios, tačiau privalo atitikti keletą bendrojo pobūdžio reikalavimų.

Darbo tema turi atskleisti tam tikrą odontologijos srities teorinę/praktinę problemą ar bent pažvelgti į tam tikrą klausimą nauju savitu aspektu. Taigi svarbiausia – visada atminti, kad referate turi būti aprašinėjami faktų rinkiniai, taip pat ieškoma pasirinktos temos problemų sprendimo.

REFERATO STRUKTŪRA

Referatą sudaro įvadas, dėstymas, išvados. Referate turi būti tokia dėstymo seka:

1. titulinis lapas (1 priedas);
2. turinys;
3. įvadas;

4. pagrindinė darbo dalis (dėstymas);
5. išvados;
6. literatūros sąrašas.

TURINYS

Jame išvardijami darbo skyriai, poskyriai, punktai ir papunkčiai. Numeruojama arabiškais skaitmenimis. Kiekvienas poskyris, punktas arba papunktis turi turėti atitinkamo skyriaus ar poskyrio numerį, praplėstą papildomu skaitmeniu, kuris atskiriamas tašku. Priedai turinyje nenumerojami. Referato puslapiai pradedami numeruoti nuo įvado (įskaičiuojant ir prieš tai esančius lapus).

ĮVADAS

Įvade aprašomas pasirinktos temos aktualumas (remiantis ne senesniais nei 5 metų, išimtiniais atvejais – 10 metų, literatūros duomenimis), darbo objektas, tikslas, uždaviniai, naudoti tyrimo metodai. Referato aktualumo pagrindimas turi atskleisti asmeninį autoriaus poreikį tirti pasirinktą klausimą. Referato tikslas nurodo tyrimo kryptį. Darbo uždaviniai rodo pasirinktą tikslo sprendimo būdą, t. y. kaip bus siekiama užsibrėžto tikslo. Tyrimo tikslas ir uždaviniai formuluojami veiksmažodžių bendratimi: pateikti, palyginti, nustatyti, iširti. Įvadas baigiamas išvardinant naudotus tyrimo metodus.

PAGRINDINĖ DARBO DALIS (DĖSTYMAS)

Šioje dalyje apžvelgiama įvairių sąvokų, terminų, reiškinių samprata pasirinkta tema, išanalizuojama, susisteminama ir apibendrinama įvairių mokslininkų nuomonė, išsakoma referato autoriaus nuomonė apie nagrinėjamą problemą. Stengiamasi išryškinti esminius teiginius bei idėjas, reikšmingas nagrinėjant temą (klausimą).

IŠVADOS

Išvados turi būti aiškios ir lakoniškos. Rekomenduojama išvadas sunumeruoti. Jos turi sietis su iškeltais baigiamojo darbo uždaviniais ir atspindėti atlikto darbo reikšmę. Kiekvienam iškeltam uždaviniui turi būti pateikta išvada, t. y. išvadų negali būti mažiau nei uždavinių. Jeigu darbas nėra išbaigtas, derėtų vengti kategoriškų išvadų ir teiginių.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Šiame skyriuje surašomi naudotos literatūros šaltiniai. Jų turėtų būti apie 20-40. Pateikiant bibliografinius aprašus derėtų laikytis žurnalų „Medicina“ arba „Stomatologija“ reikalavimų. Literatūros šaltiniai turi būti numeruojami pagal jų panaudojimo tekste eiliškumą, laužtiniuose skliaustuose: [1]; [2,4,7] arba [2-5]. Šis skyrius turi būti pateikiamas po išvadų. Negalima naudoti neskelbtų duomenų ir santraukų. Literatūros šaltiniuose būtina nurodyti visų autorių pavardes. Cituojant autorių, kuris yra knygos skyriaus autorius, reikia nurodyti ir knygos skyriaus pavadinimą. Cituojama naudojant Vankuverio sistemą ir „*Uniform requirements for articles submitted to biomedical journals*“ (JAMA. 1997;277(11):927–934), http://www.nlm.nih.gov/bsd/uniform_requirements.html).

Pavyzdžiai:

1. Standartinis žurnalo straipsnis anglų kalba.

Juodzbaly G, Wang HL. Soft and hard tissue assessment of immediate implant placement: a case series. Clin Oral Implants Res. 2007 Apr;18(2):237-43. doi: 10.1111/j.1600-0501.2006.01312.x. PMID: 17348889.

2. Straipsnis ne anglų kalba.

Ellingsen AE, Wilhelmsen I. Sykdomsangst blant medisiner og jusstudenter. Tidsskr Nor Lægeforen. 2002;122(8):785-7.

3. Knygos skyrius.

Meltzer PS, Kallioniemi A, Trent JM. Chromosome alterations in human solid tumors. In: Vogelstein B, Kinzler KW, editors. The genetic basis of human cancer. New York: McGraw-Hill; 2002. p. 93-113.

4. Disertacija.

Borkowski MM. Infant sleep and feeding: a telephone survey of Hispanic Americans [dissertation]. Mount Pleasant (MI): Central Michigan University; 2002.

5. Internetinio žurnalo straipsnis.

Juodzbaly G, Wang HL, Sabaly G. Injury of the Inferior Alveolar Nerve during Implant Placement: a Literature Review. J Oral Maxillofac Res 2011;2(1):e1. URL: <http://www.ejomr.org/JOMR/archives/2011/1/e1/v2n1e1ht.htm>

PRIEDAI

Tai nebūtinai skyrius, tačiau jei priedai buvo naudojami, jų kopijas derėtų pridėti po literatūros aprašo, darbo pabaigoje. Prieduose pateikiama medžiaga, turinti antraeilę reikšmę, bet tekste nagrinėjama. Tai gali būti literatūros paieškos istorija, paveikslai, statistinė informacija ir kt. Priedai pavadinami ir numeruojami. Tekstas su priedais siejamas nuorodomis.

BENDRI METODINIAI REIKALAVIMAI

Darbo apimtis. Rekomenduojama darbo apimtis yra 10–15 puslapių (pradedant įvadu ir baigiant išvadomis).

Reikalavimai tekstui. Darbai spausdinami kompiuteriu (28-30 eilučių puslapyje), vienoje A4 formato, balto lapo pusėje. Paliekamos paraštės: viršuje ir apačioje po 20 mm, kairėje – 30 mm, dešinėje –10 mm. Spausdinama 12 dydžio Times New Roman šriftu. Specialieji simboliai ar rašmenys, kurių nėra galimybių atspausdinti kompiuteriu įrašomi ranka. Darbas spausdinamas 1,5 intervalu tarp eilučių.

Puslapių numeracija. Darbo puslapiai turi būti sunumeruoti, pradedant nuo titulinio lapo (ant titulinio lapo, santraukos ir turinio puslapių numeriai nerašomi). Puslapiai žymimi arabiškais skaitmenimis apatiniame dešiniajame lapo kampe.

Įrišimas. Referatai įrišami taip, kad matytųsi titulinis lapas.

Kalba. Darbas turi būti parašytas taisyklinga lietuvių kalba. Išimties atveju, dėstytojo leidimu, referatas gali būti rašomi anglų kalba.

Rašyba ir skyryba. Referatas turi atitikti dabartinės Lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos reikalavimus. Užsienietiški vardažodžiai rašomi originalo kalba pagal Lietuvių kalbos komisijos nustatytas normas. Rusiškos pavardės rašomos lotyniškais rašmenimis be tėvavardžio.

Citavimas. Tekste cituojamų mokslinės literatūros leidinių nuorodos (numeris literatūros sąrašė) rašomos laužtiniuose skliaustuose, pvz.: [12]. Pažodinės citatos rašomos kabutėse. Kabutės turi būti lietuviškos: pvz., „kompiuteris“. Nelietuviškos citatos verčiamos į lietuvių kalbą (originalas gali būti dedamas išnašoje). Tekstai turi būti cituojami griežtai laikantis cituojamo šaltinio. Negalima taisyti net akivaizdžių cituojamo šaltinio korektūros klaidų. Cituojami šaltiniai ir autoriai nurodomi tekste. Cituojant kelis autorius, parašoma pirmojo autoriaus pavardė, su priedašu - „ir kiti“ arba „su

bendraautorais“, o šalia laužtiniuose skliaustuose nurodomas cituojamo šaltinio numeris. Visas cituojamo šaltinio bibliografinis aprašas pateikiamas literatūros sąrašė. Jei cituojamas darbas parašytas ne lotyniškais raidėmis – nuorodas transliteruojant: Lukov ir kiti [19].

Plagijavimas. Plagijavimas yra laikomas vienu didžiausių akademinės bendruomenės nusižengimų ir yra vertinamas kaip sukčiavimas. Plagijavimą galima apibrėžti kaip svetimų minčių arba kitų autorių darbo pateikimą kaip savo. Svarbu atsiminti, kad referatas (kaip ir bet koks kitas akademinis tekstas) yra autorinis darbas, todėl visa, kas nėra kabutėse arba nėra nuorodų, yra laikoma studento/-ės originaliomis mintimis ir žodžiais. Galimi trys būdai, kaip panaudoti kito autoriaus mintis savo tekste: tiksli citata, perfrazavimas ir apibendrinimas. Tikslios citatos atveju kabutėse žodis į žodį, nieko nekeičiant, perrašoma autoriaus mintis ir nurodoma iš kur citata paimta, pateikiant puslapio/-ių numerį. Apibendrinimo ir perfrazavimo atvejais tekstas sutraukiamas ir savais žodžiais perpasakojamas, nekeičiant turinio ir paliekant terminus. Perfrazavimas skiriasi nuo apibendrinimo tuo, kad apibendrinimo atveju pagrindinė autoriaus mintis iškeliamą į priekį, o detalės pateikiamos po to; perfrazavime teksto argumentacijos eiga nekeičiama. Visais trimis atvejais turi būti aišku, kur prasideda ir kur baigiasi kito autoriaus mintys. Pradžiai apibrėžti naudojami tokie teiginiai: „Kaip teigia X“, „Kaip nurodo X“, „Pasak X“ ir pan., o nuoroda žymi kitų autorių minčių pabaigą. Plagijavimas įmanomas net tuo atveju, jei neteisingai arba nepakankamai perfrazuojamos kitų autorių mintys ir nepaisant to, jog originalus šaltinis yra nurodomas. Kitaip tariant, net jei sakinio gale yra skliaustuose nurodytas autorius ir puslapis, tačiau paimtasis sakiny yra pakeistas tik minimaliai (pakeičiant du ar tris žodžius), toks atvejis taip pat bus laikomas plagijavimu. Todėl geriausia arba perpasakoti mintį savais žodžiais taip, kad visa sakinio struktūra ir absoliuti dauguma žodžių būtų pakeisti, arba pacituoti sakini/pastraipą. Plagijavimu laikoma rašinio vieta, kurioje: perrašomos publikuoto ar nepublikuoto autoriaus veikalo mintys, neuždėjus kabučių; perfrazuotai ar apibendrintai pateikiamos mintys iš publikuoto ar nepublikuoto autoriaus veikalo, tyrimo ar paskaitų medžiagos, nepateikiant nuorodos į šaltinį; pateikiama lentelė, grafikas ar diagrama – visa ar dalis – nenurodant šaltinio. Kitų autorių teksto darbe gali būti ne daugiau, kaip 20 procentų.

Išnašos. Išnašos skiriamos pastaboms. Jos turi būti sunumeruotos pateiktame darbe. Spausdinamos 10 dydžio šriftu, 1,5 intervalu tarp eilučių.

Lentelės. Lentelės numeruojamos arabiškais skaitmenimis visame darbe iš eilės. Pavadinimas

rašomas virš lentelės, kairiajame krašte. Žodis „Lentelė“ ir jos numeris rašomi 12 dydžio paryškintu šriftu. Paaiškinimai rašomi po lentele. Kiekvienas stulpelis turi turėti pavadinimą. Kiekvienai eilutei turi būti sukurta nauja lentelės eilutė. Lentelių neturėtų būti daugiau, nei teksto. Kur reikia, jos turi būti papildomai paaiškintos. Tekste minint lentelę, nurodomas jos numeris. Jei jos paimtos iš kitų leidinių, nurodomas šaltinis ir autorius. Lentelės pavyzdys:

Lentelė Nr. 2. Pacientų aprašymas

		Placebas	Gydymas vaistais	P
Lytis (vyr. / mot.)		7/5	7/5	
Amžius (metai)	31–40	0	2	$\chi^2 = 6,8;$ $df = 5;$ $P = 0,238^b$
	41–50	0	2	
	51–60	5	5	
	61–70	2	2	
	71–80	4	1	
	81–90	1	0	
Vidutinis amžius (SN)		65,9 (10,8)	54,9 (11,5)	0,077 ^b
Neutrofilų ^a skaičius, vidurkis (SN)		3,94 (1,37)	3,61 (2,15)	0,48 ^b

^a $\times 10^3$ ląstelių/mm³.

^bStatistiškai nepatikima kai $P < 0.05$ (MonteCarlo testas).

SN = Standartinis nuokrypis; χ^2 = Chi-Square testas.

Paveikslai (ilustracijos, diagramos, schemos, grafikai). Paveikslai numeruojami iš eilės arabiškais skaitmenimis. Paveikslo numeris, žodžio „pav.“ sutrumpinimas ir pavadinimas rašomas apačioje, pradedant nuo kairiojo krašto paryškintu, 12 dydžio šriftu.

PAVEIKSLAS

1 pav. Paveiklo pavadinimas.

Paveikslų ar iliustracijų neturėtų būti daugiau nei teksto; jeigu reikia, jos turi būti papildomai paaiškintos, atspausdintos kokybiškai, pažymint numerį. Jei paveikslo ar iliustracijos paimtos iš kitų leidinių, nurodomas šaltinis ir autorius.

Santrumpos, simboliai ir nomenklatūros. Simbolis % turi būti naudojamas procentams pažymėti, h – valandai, min – minutėms, s – sekundėms. *in vitro*, *in vivo*, *in situ* ir kiti lotyniški išsireiškimai turi būti rašomi „Italic“ šriftu. Naudoti tik standartines santrumpas. Visi vienetai turi būti žymimi metriniu sistema. Vengti santrumpų pavadinime. Pirmą kartą paminint tekste būsimą santrumpą, turi būti rašomas pilnas jos pavadinimas, skliaustuose nurodant santrumpą, išskyrus standartinius matavimo vienetus. Jeigu iškyla abejonų dėl terminų rašybos, reikia naudoti tarptautinį Webster žodyną (<http://www.merriam-webster.com/>). Dantys apibūdinami parašant pilną pavadinimą arba vartojant dviejų skaičių FDI sistemą.

Moksliniai pavadinimai. Minint tekste bakterijų pavadinimus, juos rašyti be sutrumpinimo - dviem žodžiais, „Italic“ šriftu (pvz., *Streptococcus sanguis*). Minint antrą kartą, rūšinis pavadinimas gali būti žymimas viena pirmąją didžiąją raide (pvz. *S. sanguis*). Jeigu rūšinis pavadinimas gali sukelti neaiškumą, rašomas pilnas pavadinimas. Jeigu rūšinis bakterijos pavadinimas rašomas gimtąja kalba, jis pradedamas mažąja raide, paprastu šriftu (pav. streptokokai). Vaistai, įranga, prietaisai aprašomi naudojant bendrinius, ne prekybinius patentuotus pavadinimus. Jeigu naudojamas prekybinis pavadinimas, pirmą kartą minint tekste, turi būti nurodoma firma gamintoja, miestas, šalis: Inagel F-13® (Ina Food Industry Co., Ltd. Nagano, Japonija).

Teksto skirstymas. Tekstas suskirstomas į skyrius, jei reikia, į poskyrius bei skyrelius. Teksto dalys numeruojamos arabiškais skaitmenimis. Skyriaus pavadinimas rašomas lapo centre, didžiosiomis raidėmis, paryškintu 14 dydžio šriftu: SKYRIAUS PAVADINIMAS. Poskyriai numeruojami tik skyriaus viduje, todėl poskyrio eilės numerį sudaro skyriaus ir poskyrio numeriai, kurie skiriami

taškais, pavyzdžiui: 2.1., 2.2. Poskyrio pavadinimas rašomas mažosiomis raidėmis, išskyrus pirmąją, kairiajame krašte, paryškintu 12 dydžio šriftu. Jei tekstas dar skirstomas į skyrelius, šie numeruojami tuo pačiu principu: pirmasis skaitmuo rodo skyriaus, antrasis – poskyrio, trečiasis – skyrelio numerį, pavyzdžiui: 2.1.1., 2.1.2.

Įvadas, išvados, literatūra ir priedai pateikiami kaip atskiri skyriai. Jų numeruoti nereikia. Kiekvieną skyrių reikia pradėti naujame puslapyje, o poskyrius ir skyrelius – tame pačiame. Poskyrio ir skyrelio pavadinimai išskiriami prieš jį ir po jo esančio teksto vienos eilutės tarpeliu. Jeigu po skyriaus pavadinimo eina poskyrio pavadinimas, tarp jų paliekamas vienos eilutės tarpelis. Negalima rašyti pavadinimo viename puslapyje, o tekstą pradėti kitame.

TITULINIO LAPO PAVYZDYS

LIETUVOS SVEIKATOS MOKSLŲ UNIVERSITETAS (12 pt*)

MEDICINOS AKADEMIJA

ODONTOLOGIJOS FAKULTETAS

KLINIKA (kurioje atliekamas darbas)

VARDAS PAVARDĖ (14, bold)

kursas, grupė (12 pt)

REFERATO PAVADINIMAS (16, bold)

Vientisųjų Odontologijos studijų referatas (12 pt)

Tikrino (12 pt, bold)

mokslinis laipsnis, vardas pavardė, parašas (12 pt)

Kaunas, metai (12 pt)

*Pastaba. Mėlyna spalva parašytas tekstas yra nurodomojo, paaiškinamojo pobūdžio.

REFERATO VERTINIMO FORMA

Įvertinimas:

Dėstytojas:

(moksl. laipsnis, vardas pavardė)

Vertinimo data:

Eil. Nr.	Referato dalys	Referato struktūrinių ir metodinių reikalavimų vertinimo kriterijai	Įvertinimas* (nuo 1 iki 10)
1	Įvadas	Ar darbo įvade pagrįstas temos naujumas, aktualumas ir reikšmingumas?	
2	Tikslas uždaviniai	Ar tinkamai ir aiškiai suformuluotas tikslas ir uždaviniai? Ar tikslas ir uždaviniai tarpusavyje susiję?	
3	Straipsnių atranka	Ar pasirinkti straipsniai tinkamai atspindi pasirinktą temą? Ar pasirinkti straipsniai tinkami įvykdyti pasirinktus uždavinius?	
4	Bendras teorinis pasirengimas	Ar pakankamas bendras studento teorinių žinių lygis, t. y. dalykinė erudicija?	
5	Konkretus teorinis pasirengimas	Ar sugebėta įsigilinti į nagrinėjamą temą teoriniu aspektu, ar geras teorinis pasirengimas konkrečiu klausimu?	
6	Metodologinis pasirengimas	Ar sugebėta pasirinkti temą atitinkančius duomenų rinkimo metodus ir sukaupti reikiamą kiekį informacijos, t. y. ar geras metodologinis pasirengimas?	
7	Rezultatų aptarimas ir interpretacija	Ar sugebėta tinkamai analizuoti surinktą medžiagą ir pasiūlyti pasirinktos problemos sprendimo būdus, integruojant teorinius modelius bei praktinę informaciją? Ar sugebėta darbo idėją pagrįsti apibendrinant ir interpretuojant rezultatus, bei išreiškiant savo požiūrį?	
8	Išvados	Ar išvados atspindi baigiamojo darbo temą, iškeltus tikslus ir uždavinius ir yra pagrįstos tik analizuojama medžiaga? Ar išvados yra aiškios ir lakoniškos? Pasiūlymai ir praktinės rekomendacijos (neprivalomi).	
9	Literatūros sąrašas	Ar bibliografinis literatūros sąrašas sudarytas pagal reikalavimus ir ar literatūros sąrašo nuorodos į tekstą yra teisingos? Ar cituojami šaltiniai, ne senesni nei 10 metų, sudaro ne mažiau nei 70% šaltinių, o ne senesni kaip 5 metų – ne mažiau kaip 40%?	
10	Bendri reikalavimai	Ar pateikti priedai padeda suprasti nagrinėjamą temą? Ar yra tinkama darbo apimtis, struktūra, kalba, apipavidalinimas bei teksto kokybė?	
*Galutinis įvertinimas (1 – 10 punktų įvertinimo vidurkis)			

